

Richarda Zariņa piemiņas fonda aktivitātes

Pateicoties Richarda Zariņa piemiņas fonda atbalstam vēstures studijām Latvijas Universitātē, no š.g. 25.jūlija līdz 10.augustam ASV viesojās LU VFF Vēstures doktora studiju studente Ineta Didrihsone-Tomaševska. Šajā laikā viņa iepazinās ar daļu no 2012.gadā Stenforda universitātei (*Cecil Green Library*) nodotā mācītāja un sabiedriskā darbinieka Richarda Zariņa arhīva, kā arī apmeklēja bijušo draudzes namu un Bētlemeles baznīcu Ņujorkā un tikās ar draudzes locekļiem Jāni un Lailu Bībelniekiem. Brauciena mērķis – savākt informāciju un atlasīt materiālus topošajai publikācijai, kas būs veltīta mācītāja simtgadei šī gada decembrī. Doktoranti interesējošos dokumentus veido mācītāja R. Zariņa personīgais arhīvs, kas pašreiz vēl nav zinātniski apstrādāts un bija pieejams tikai kā izņēmums.

1913.gada 6.decembrī dzimušais un 1938.gadā Rīgā par mācītāju ordinētais R. Zariņš 1944. gada rudenī kopā ar ģimeni devās bēgļu gaitās uz Zviedriju, bet pēc 2 gadiem saņēma darba piedāvājumu no Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes (dibināta 1896.gadā) un izceļoja uz ASV. Pēc nokļūšanas Ņujorkā R. Zariņš ieņēma mācītāja vietu draudzē un pienākumus tajā pildīja līdz pat aiziešanai pensijā 1989. gadā. Paralēli tiešajiem amata pienākumiem R. Zariņš organizēja un vadīja arī Ņujorkas draudzes daudzpusīgo sabiedrisko dzīvi, jo zem draudzes nama jumta telpas draudzīgi dalīja gan draudze, Palīdzības fonds un dāmu komiteja, gan skauti un gaidas, gan svētdienas skola u.c. organizācijas. Tāpat mācītājs Zariņš uzturēja kontaktus ar latviešu pārstāvniecību Vašingtonā, latviešu trimdas reliģiskajām kopām Lielbritānijā, Dienvidamerikā, Austrālijā un Eiropā, daudziem sabiedriskajiem darbiniekiem un privātpersonām, kā arī rosīgi darbojās trimdas publicistikā, paužot savu redzējumu reliģiskos, sabiedriskos, vēsturiskos u.c. jautājumos. Laikabiedri uzsver, ka pateicoties R. Zariņa personībai un viņa organizatora talantam, lielā Ņujorkas latviešu ev. lut. draudze palika vienota un nesadalījās, kā tas reizēm bija novērojams citās trimdas latviešu sabiedrībās.

Neskatoties uz lielo aizņemtību darbā, mācītājs Zariņš kopā ar sievu Mariju (1910-1996) izaudzināja četrus bērnus – Antru (1941), Bertramu (1942), Kristapu (1943) un Pēteri (1947-2004), kas visi ieguva labu izglītību un izveidoja veiksmīgas karjeras, kā arī aktīvi līdzdarbojās trimdas latviešu sabiedriskajā dzīvē un dara to vēl šodien.

Pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas R. Zariņš vairākas reizes apmeklēja dzimteni un 2001.gadā, par nopelniem tēvzemes labā, saņēma Triju Zvaigžņu ordeni. Mācītāja ceļa gājums noslēdzās 2006.gada 31.maijā Matapointsetā, Masačūsetsas pavalstī.

Informatīvi daudzveidīgo mācītāja R. Zariņa arhīvu veido viņa personīgi dokumentētā, atlasītā un uzglabātā informācija par garīgajām un sabiedriskajām norisēm Ņujorkas latviešu sabiedrības dzīvē vairāk nekā piecdesmit gadu garumā. Iepazīstoties tuvāk, noskaidrojās, ka šī arhīva daļu veido no 1946. gada līdz pat 1999. gadam R. Zariņa pašrocīgi sastādītās lietvedības grāmatas/klades, kas tematiski iedalās 4 grupās – sprediķu, Ziemassvētku, kancelejas un valžu protokolu grāmatās, un katra no tām sniedz atšķirīga veida faktus. Īss šo grupu raksturojums ir sekojošs: Sprediķu grāmatās ir saglabājušies mācītāja R. Zariņa sacerētie un rokrakstā rakstītie dievkalpojumu sprediķu teksti, konspekti par dažādiem reliģiskiem, filozofiskiem un vēsturiskiem jautājumiem gan sprediķu, gan Bībeles stundu un Ticības mācības vajadzībām. Kancelejas kladēs glabājās mācītāja savāktā informācija par mirušajiem

Ņujorkas ev. lut. draudzes locekļiem – sākot ar nekrologu izgriezumiem presē, sēru dievkalpojumu tekstiem un līdz pat niansētiem aizgājušo personu dzīvesstāstiem, kas atspoguļo trimdā nonākušo latviešu raibos dzīves likločus. Savukārt Ņujorkas latviešu draudzes sabiedriskās norises piefiksētas valdes sēžu protokolu grāmatu ierakstos. Tā kā mācītājs Zariņš bija draudzes nama faktiskais vadītājs, tad viņš bieži kā protokolists piedalījās draudzes, dāmu komitejas, Palīdzības fonda u.c. valžu sēdēs. Ievērojot, ka R. Zariņš līdztekus mācītāja pienākumiem aktīvi publicējās arī Ņujorkas latviešu draudzes izdevumā „Baznīcas Ziņas” un citos trimdas preses izdevumos („Laiks”, „Ceļa Biedris” u.c.), tad arī šajā dokumentu apkopojumā (pārsvarā sprediķu vai kancelejas kladēs) ir atrodamī viņa veidoto rakstu melnraksti. Pavisam nelielu daļu no šī kopuma veido dažāda veida materiāli par Ziemassvētku ciklu, kas pārsvarā ir konspekti par ziemas saulgriežu svinēšanas tradīcijām dažādās zemēs. Kopumā vērtējot, jāsecina, ka mācītāja arhīvs ir unikāls un pētniekiem saistošs, jo līdz pat mūsdienām gandrīz neskartā veidā tajā ir saglabājusies informācija par to kā, atradami trimdā, latviešu sabiedrība kopa un rūpējās par latviešu valodu, kultūru un reliģiju.

I. Didrihsone-Tomaševska izsaka lielu paldies mācītāja R. Zariņa dēlam, emeritētajam medicīnas profesoram, vairāk nekā 20 ASV un citu valstu profesionālo žurnālu redakciju kolēģiju loceklim, redaktoram un daudzu zinātnisko publikāciju autoram Kristapam Zariņam par viesmīlīgo uzņemšanu un izmitināšanu ģimenes mājā Menlo parkā. Tāpat liels paldies Stenforda universitātes *Green Library* bibliotēkas speciālistei Elgai Zālītei par lielisko sadarbību un Mārtiņam Andersonam par izzinošo ekskursiju Sanfrancisko pilsētā.